

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 111423 20 Рев
Бања Лука, 10.2.2021. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија, Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Е.е.т. д.о.о. Б.Л., кога заступа М.Б., адвокат из Б.Л., против туженог ЈП Д.о. д.о.о. Б. Л., кога заступа Ч.Ђ., адвокат из Б.Л., ради дуга, вриједност спора 700.000,00 КМ и по противтужби туженог – противтужитеља ЈП Д.о. д.о.о. Б.Л., против тужитеља-противтуженог „Е.е.т. д.о.о. Б.Л., ради накнаде штете, вриједност спора 727.019,80 КМ, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 111423 19 Пж од 13.12.2019. године, на сједници одржаној 10.2.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 111423 14 Пс од 8.4.2019. године, обавезан је тужени да тужитељу исплати износ од 659.910,64 КМ, са законском затезном каматом од 9.6.2014. године и да му накнади трошкове поступка у износу од 20.673,90 КМ, са законском затезном каматом од дана пријема правоснажне пресуде, а у цјелини је одбијен захтјев за исплату износа од 65.854,70 КМ, са законском затезном каматом од 7.11.2014. године и преко досуђеног износа, захтјев за накнаду трошкова поступка. Истом пресудом је одбијен противтужбени захтјев туженог – противтужитеља ЈП Д.о. д.о.о. Б.Л. (даље: тужени), да му тужитељ - противтужени Е.е.т. д.о.о. Б.Л. (даље: тужитељ), накнади штету у износу од 727.019,80 КМ, са законском затезном каматом од 18.9.2018. године и захтјев за накнаду трошкова поступка.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 111423 19 Пж од 13.12.2019. године, жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи тако, да се жалба туженог усвоји и „одбаци односно одбије тужбени захтјев тужитеља или преиначи тако, да се усвоји противтужбени захтјев туженог“.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи исплату износа од 659.910,64 КМ, са законском затезном каматом од 9.6.2014. године, на име неосновано активирание банкарске гаранције и износ од 65.854,70 КМ, са каматом од 7.11.2014. године, на име трошкова обезбјеђења гаранције и трошкове поступка. Тужени противтужбеним захтјевом тражи накнаду штете у износу од 727.019,80 КМ, на име разлике у цијени коју је платио за реализацију уговора о извођењу радова закљученог са другим понуђачем, са законском затезном каматом од 18.9.2018. године и трошкове поступка.

Расправљајући о овако постављеним захтјевима тужитеља и туженог првостепени суд је утврдио: да је тужитељ, као понуђач у поступку расписаног тендера, изабран као најповољнији понуђач и да су тужитељ (извођач радова) и тужени (наручилац радова), закључили уговор од 29.11.2013. године о извођењу радова санације депоније, изградње система прикупљања гасова и изградње санитарне касете број: ..., по уговорној цијени од 3.299.552,20 КМ; да је након што му је достављена техничка документација (јер је према Тендерској процедури, у поступку одабир учествовао само са примљеним предјером радова), увидио „озбиљне“ недостатке у погледу исте и да је с тим у вези, уз допис од 9.2.2014. године доставио туженом Критички осврт, у прилогу којег су достављени и извјештај члана ревизионе комисије проф.др З.М., од 17.12.2011. године, од 1.11.2011. године и од 30.7.2011. године, који се односе на недостатке уочене приликом прегледа документације; да је у наведеној документацији од стране проф.др З.М., дата анализа изведбеног пројекта: нове санитарне касете, тијела нове санитарне депоније са анализом стабилности тијела депоније, бране и отплињавања нове санитарне касете, са закључком – да почетни извјештај није прихватљив и да га је потребно допунити према приједлогу ревидента; да је тужитељ захтјевом број ... од 11.2.2014. године предложио туженом одржавање заједничког састанка, уз присуство и осталих учесника Пројекта предметних радова: представника Министарства .; Института за ...; да је тужитељ рјешењем од 7.2.2014. године поставио одговорног руководиоца градилишта, за извођење радова по уговору закљученом са туженим; да је 24.2.2014. године, од стране инвеститора, извођача и надзорног органа потписан Записник о примопредаји градилишта, након чега је одржано низ састанака и вршене су бројне преписке између тужитеља и туженог у вези недостатака у погледу техничке документације; да је тужени дописом број ... од 18.3.2014. године позвао тужитеља да достави приједлог измјена предмјера и предрачуна радова, ради разматрања на састанку планираном за 21.3.2014. године; да је и поред тога што је тужитељ доставио приједлог модификације рјешења, од 30.3.2014. године, за стабилност косина Д.Р. – Б.Л. наводећи, да постојеће пројектно рјешење везано за стабилност косина не одговара законским условима у Републици Српској а ни нормама Европске уније, тужени дописом од 31.3.2014. године позвао тужитеља да усклади достављени предмјер и предрачун радова са тендерском документацијом, а дописом од 15.4.2014. године је обавијестио тужитеља да треба започети радове; да је након тога тужитељ 16.4.2014. године дописима број ... и ... захтијевао од туженог достављање прорачуна стабилности за косине према кањонском дијелу висине, прорачуна диференцијалних слијегања отпада на одјелу ... и ..., те технолошку шему по важећим техничким прописима и Закону о просторном уређењу; да је тужени 17.4.2014. године позвао тужитеља да започне радове и да је дописом број ... од 30.4.2014. године, обавијестио тужитеља – да раскида уговор за извођење грађевинских радова; да је тужитељ на основу уговора број ... закљученог са ...banka a.d. В.Л. обезбиједио гаранцију, у случају да извођач прекрши своје уговорне обавезе, чији трошкови обраде износе 65.854,70 КМ; да је Институт ... В. Л. дао мишљење, да су изведбени и идејни пројекти урађени у складу са Законом о уређењу простора, стандардима и правилима струке, а да предложена рјешења од стране извођача могу бити предмет разматрања само у новом

поступку; да се вјештак грађевинско архитектонске струке Т Ш. у налазу од 3.9.2018. године изјаснила, да је тужени обезбиједио тужитељу документацију за извођење грађевинских радова и изнио је став да са радовима треба почети и да је тиме прузео одговорност за исправност пројектне документације; и да је тужитељ тужбу у парници поднио 7.11.2014. године.

Полазећи од утврђења да је тужитељ приликом закључења наведеног уговора поступао са пажњом, која се у правном промету захтијева у тој врсти уговора (члан 18. Закона о облигационим односима "Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), да је тужени раскинуо предметни уговор и да како није дошло до реализације, тиме није дошло ни до повреде уговорних обавеза и имајући у виду правну природу банкарске гаранције, која је требала да послужи као средство обезбјеђења „за добро извршење посла“ првостепени суд је закључио, да нису испуњени услови предвиђени банкарском гаранцијом за њену наплату од стране туженог. С обзиром да се раскидом уговора уговорне стране ослобађају уговорних обавеза (члан 132. ЗОО), а да су дужне вратити оно што су по основу уговора примиле суд је закључио, да је тужени био у обавези вратити примљену гаранцију, која није била средство обезбјеђења раскида уговора. Зато је позивом на наведене одредбе и на чланове 1083. ЗОО, 210. и 214. истог закона, усвојио захтјев тужитеља за исплату износа од 659.910,64 КМ, са припадајућом каматом и трошковима поступка, а одбио је захтјев за исплату износа од 65.854,70 КМ, на име прибављања банкарске гаранције налазећи, да исти падају на терет извођача радова. У погледу противтужбеног захтјева туженог је закључио, да с обзиром на основ потраживања (који представља разлику цијене радова уговорене са тужитеља и са другим понуђаче), да исто нема карактер штете, а како се раскид уговора не може ставити на терет тужитељу, да нема ни његове одштетене одговорности.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу туженог одбио и првостепену пресуду потврдио.

У овом ревизионом поступку спорна је побијана пресуда у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева тужитеља и у одбијајућем дијелу противтужбеног захтјева туженог.

Нижестепене пресуде су засноване на закону.

Према одредби члана 124. ЗОО, када једна страна у двостраном уговору не испуни своју доспјелу обавезу, друга страна може, ако није шта друго одређено, захтијевати испуњење обавезе, или под законом предвиђеним условима раскинути уговор, простом изјавом, ако раскид уговора не наступа по самом закону, уз могућност захтијевања накнаде штете. Услови за раскид уговора због неиспуњења су: да се ради о двострано-обавезном и теретном уговору; да уговор није извршен; да је дужник крив за неизвршење; и да повјерилац обавијести дужника о раскиду уговора.

У одредби члана 132. ЗОО садржана су правила о посљедицама раскида уговора због неиспуњења. По ставу 1. овог члана, раскидом уговора обе уговорне стране се ослобађају својих обавеза (и не могу тражити испуњење, јер за то нема основа), изузев обавезе на накнаду евентуалне штете; а ако је једна страна извршила уговор потпуно или дјелимично, има право да јој се врати оно што је дала (став 2.).

У конкретном случају је неспорно да је тужитељ формално правно уведен у посјед градилишта, о чему је сачињен и обострано потписан записници и да су након тога

одржани бројни састанци и вођени преговори у погледу приједлога тужитеља за модификацију пројектне документације за изградњу објекта који је предмет уговора, а када до тога није дошло, да је тужени једностраном изјавом наведни уговор раскинуо, прије него што је тужитељ уопште започео радове на изградњи објекта.

Према одредби члана 1083. ЗОО гаранција за добро извршење посла (о којој врсти гаранције се овдје ради), представља средство обезбјеђења да ће налогодавац кориснику уредно испунити уговорну обавезу и којом се Банка гарант обавезује да ће наручиоцу, односно кориснику гаранције исплатити одређени новчани износ у случају да дужник из основног уговора не испуни или неуредно испуни своје уговорне обавезе.

Међутим, чињенична и правна ситуација у конкретном случају, у којој је тужени активирао предметну гаранцију, и по оцјени овога суда се не може подвести под ову законску одредбу, како је правилно судио првостепени суд, што је прихватио и другостепени суд. Ово из разлога што се о неиспуњењу или неуредном испуњењу уговора (као правним основима за активирање гаранције), може говорити у случају да је тужитељ у циљу испуњења своје обавезе, започео радове који су предмет уговора. То овдје није случај, јер је тужени предметни уговор раскинуо 30.4.2014. године – прије почетка извођења радова, а прије раскида су вођени преговори на заједничим (и у проширеном саставу) састанцима и вршене узајамне преписке, све до дописа туженог од 22.4.2014. године у којем је, између осталог навео „да одлагање реализације уговора не може да се стави на терет туженом него тужитељу односно да, иако су у приједлогу модификације пројекта дата технички коректна рјешења, иста нису неопходна“.

Према томе, усљед раскида уговора прије почетка извођења уговорених радова – уговора нема, због чега се не може говорити ни о повреди уговорне обавезе па су супротно наводима ревизије, нижестепени судови правилно закључили да нису остварени услови за наплату гаранције. Како раскид уговора, у правилу дјелује ретроактивно, што значи да долази до реституције, јер свака страна треба да врати другој оно што је од ње примила, сагласно наведеној одредби члана 132. став 2. ЗОО тужени је био у обавези да врати примљену банкарску гаранцију, а како то није учинио, правилно су нижестепени судови судили када су туженог обавезали да, према правилима стицања без основа (члан 210. и 214. ЗОО), тужитељу исплати тражени износ са припадајућом каматом.

Осим тога, по оцјени овога суда, правилно је првостепени суд закључио а другостепени суд је то прихватио, да тужитељ није крив за неизвршење уговора закљученог са туженим, како то тужени неосновано тврди у ревизији.

Наиме, према општем правилу о одговорности за материјалне и правне недостатке испуњења, код уговора са накнадом, сваки уговарач одговара за материјалне и правне недостатке свог испуњења (члан 121. став 1. и став 2. ЗОО). Сагласно одредби члана 133. став 4. ЗОО, уговор се неће раскинути, ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично промијене. Како је тужитељ у смислу одредбе члана 117. Закона о уређењу простора и грађења „Службени гласник Републике Српске“, број 40/13 до 84/19), између осталог, дужан да изводи радове тако да техничке карактеристике објекта одговарају захтјевима овог закона, с тим у вези је обавијестио туженог и остале учеснике тог Пројекта о недостацима техничке документације због којих не може отпочети радове уговорене са туженим. И најзад, извођач одговара за недостатке у изради грађевине који се тичу њене солидности (члан 644. став 1. ЗОО), који представљају оне недостатке, који умањују стабилност и сигурност објекта (а

несолидност грађевине може да буде посљедица погрешних прорачуна у инвестиционо техничкој документацији, употреба неподобног или неквалитетног материјала и несолидност грађевине и других инвестиционих радова).

Када се напријед наведене одредбе имају у виду, с једне стране и чињенице: да је тужитељ предметни уговор закључио са туженим само на основу премјера радова; да је по добијању на увид пројектне документације уочио бројне недостатке пројекта, на што је указао туженом у поменутом писмену названом ... и то: да није имао технички опис (технологију извођења градње), да пројекту недостаје прорачун стабилности косине у које извођач улази током градње које су обавезен према „iso standardima“, да нису обухваћени прорачуни слијегања отпада „што за процес збрињавања има тежину“; да је тужитељ сачинио модификационо рјешење за стабилност косине депоније, са чиме је био упознат и тужени; да је све наведено потврдио саслушани свједок З.М., грађевински инжињер, област..., (који је као стручно лице раније био укључен око изградње исте ...), који је указао и на проблем што је пројектант предложио косине у омјеру од 1:2,2, а да је према прописима минимум морао бити 1:3, те да је „пројекат дегасификације преурањен“ и по питању прикупљања процјепних вода, које су предвиђене да се пречишћавају на уређају – слиједи несумњив закључак, да су због оправданих примједби тужитеља у погледу недостатака у техничкој документацији, оправдани и његови разлози за неизвођење радова према тој документацији, како су правилно судили и нижестепени судови.

Како је међу набројаним недостацима наведен и недостатак који се тиче стабилности косина, о чему се изјаснио поменути свједок као стручно лице и како ни тужени током поступка није негирао пропусти у пројектној документацији него је потврдио да је модификационо рјешење тужитеља коректно, али да није неопходно и да би се у случају прихватања приједлога тужитеља морала обезбиједити друга дозвола од ресорног Министарства, што је изискивало вријеме, а један од разлога је и тај што је учесник у Пројекту била и банка и како се одговорност извођача радова за недостатке у изради грађевине који се тичу солидности, не може искључити ни ограничити (члан 644. став 5. ЗОО), и по оцјени овог суда тужитељ је имао оправдане разлоге што извођење радова на грађевини, с обзиром на указане недостатке у погледу техничке документације, није започе изводити.

Будући да сагласно напријед наведеном тужитељ није скривио раскид уговора, посљедично томе, и по том правном основу је имао право да му се врати банкарска гаранција, а како то није могуће, онда противвриједност исте у новцу, како захтјев тужитеља и гласи (члана 132. став 2. ЗОО).

Из истих разлога – што тужитељ није крив за раскид уговора, супротно наводима ревидента, туженом не припада право на накнаду штете због неиспуњења уговора, која је предмет противтужбеног захтјева.

Наиме, накнада штете због неиспуњења уговора, не може се схватити као испуњење уговора у другом облику, него представља имовинску санкцију због неизвршења обавезе и као таква има да задовољи циљ, који се не поклапа у потпуности са циљем који се постиже извршењем уговора. Сама чињеница да је предметни уговор раскинут, не значи постојање обавезе тужитеља на накнаду штете туженом. За овакав закључак је одлучно, да је раскид уговора (како је напријед речено), скривио тужени.

Не стоје наводи ревизије да другостепени суд није оцијенио жалбени приговор у погледу стварне надлежности суда, о чему побијана пресуда садржи довољне и ваљане разлоге, па се ревизиони приговор у овом правцу, не може прихватити основаним.

Супротно наводима ревизије, другостепени суд се нашироко бавио (на страни 4. и 5. пресуде), неиспуњењем услова за почетак извођења радова од стране тужитеља и разлозима који су оправдавали такво поступање тужитеља, као и питањем раскида уговора и правним посљедицама раскида, о чему је дао довољне и ваљане разлоге.

Побијана пресуда садржи разлоге у погледу правне судбине предметне банкарске гаранције, као и о жалбеним наводима у погледу одбијања противтужбеног захтјева, које одлуке су засноване на правилној примјени материјалног права, па наводи ревизије да је побијана пресуда у погледу тих правних питања резултат селективне примјене материјалног права, нису основани.

Будући да је банкарска гаранција прибављена од стране Банке, као средство обезбјеђења за добро обављени посао и да је туженом по том основу пренесен новчани износ на који гаранција гласи и у сврху за коју је издата, без значаја је за исход овог спора начин на који је туженом извршено плаћање тог износа, на што се неосновано указује у ревизији.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде - да је раскид уговора скривио тужени, ревизиони разлози да је контрадикторно образложење побијане пресуде у којем суд прихвата да је раскинут уговор због неиспуњења а истовременео се закључује да није дошло до повреде уговора, као и остали наводи ревизије, нису од значаја за законитост побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13), одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић